

S Petrou Dvořákovou o souznění s postavami, egu a dnešních dětech a teenagerech

Píšeš i pro děti a pro dospívající. V čem je to jiné?

Říká se, že knížku pro děti můžeš napsat, jen když jsi sama v něčem pořad dítě. To podle mě platí. Pro teenagery jsem napsala *Každý má svou lajnu* a považuju ji za svoji nejlepší knížku. Stvořila jsem si tam svůj nejhezčí svět. Dospělé utáhneš na jazyku, děcko ne. To musíš zaujmout. Když ho nechytíš na první druhé stránce, už nemáš šanci.

Takže to chce silný příběh, jasné postavy, vtip...?

Určitě vtip. U *Julie mezi slovy* jsme řešili, jestli ji děti budou číst, přece jen je o rozpadu rodiny... reakcí dětských čtenářů jsem si ale ověřila, že knížka funguje, pokud těžké věci vyrovnáváš vtipem a humorem. Pak to vezmou. Autor dětské knížky si o své práci nemůže nic myslet, dokud tu knížku nečetl mnoha dětem. Bohužel ani když má doma ocenění. Samozřejmě si vážím toho, že jsem za *Julii* dostala Zlatou stuhu, ale jestli knížka opravdu funguje, to ti řeknou jen děti. Ne literární ceny ani akademici.

Jaká specifika má psaní pro teenagery?

Tam už používáš podobné postupy jako při psaní pro dospělé, jiné je to spíš tematicky. Teenagerům se láme svět, ještě jsou dětmi, ale už se cítí být dospěláky a jednoznačně se jim vymezují hodnoty. Hodně pracuješ s hodnotovými kontrasty a odstíny, ale už jinak než u dětí.

Nakolik sleduješ jiné české autory? A nakolik máš někde v hlavě zastrčené notorické volání po „velkém románu“?

Českou literaturu mám vlastně i radši než zahraniční. Je mi bližší, orientuju se v ní. Moc se mi líbilo *Doupě* Jakuby Katalpy, čtu i Petru Soukupovou, chystám se na *Malinku* a *Běsu*, na Vladimíru Valovou... Rozhodně mě to zajímá a baví. Líbila se mi i Sára Vybíralová, v jejích povídkách je něco básnického, obrazového, a to mám hodně ráda. Ale jsou i knížky, které nemůžu. Možná nejsem dobrý čtenář – nepřekonávám se, chci, aby mě knížka chytla. Nechci překonávat jazyk. Miluju bohatý, nádherný jazyk, a když cítím, že je pro mě jazyk retardérem, nemůžu pokračovat. To mi stalo u *Jezera* Bianky Bellové. Začala jsem snad třikrát, ale nešlo to. Naopak její *Sentimentální román* jsem úplně zhltila. A že někteří volají po velkém románu? Tak ať volají... Píšu si, co chci a co mě zajímá. Autor musí jít za tím, co pramení z jeho nitra, nemůže se snažit vyhovět okolí, když k tomu nemá vnitřní motivaci. To máš podobné, jako když kritici říkají, že autoři nejsou ochotní poučit se z recenzí. Já bych se ráda poučila! Jenže to, co jeden vychváli do nebe, druhý považuje za nejslabší stránku díla. Co si z toho pak mám vzít?

Asi poznáš sama, které „výtky“ v tobě rezonují a co je naopak mimo tvůj záměr, ne?

Jistě. Jenže... vždycky mám pocit, jako by říkali – napsalas to dobře, ale já bych to napsal líp. Samozřejmě rozlišuju mezi opravdu odbornou kritikou a hodnocením amatérů. Vážím si kritiků, kteří dokážou být v konkrétní, zdůvodnit svá tvrzení, aniž by autora osobně napadali. Seriózní kritik by si měl umět udržet úroveň. Už tak je to vymknutá životní situace – to, že jsi pořád od někoho hodnocená. Možná to souvisí i s dobou sociálních sítí. A i když jsi hodnocená převážně pozitivně, umoruje tě to. Když vyjde pozitivní recenze, nemám pocit, že jsem tím lepší autor, a naopak.

Stresuje tě to?

Ale to ne, na to jsem prožila příliš těžkých věcí, aby mě tohle stresovalo. Jen to je

prostě nepřírozená životní situace. Žiješ normální vztahy, v práci tě taky hodnotí jen sem tam. A najednou tě každý den někdo propírá, vyjadřuje se k tobě a k tvé práci. Pokud si v kritice, pozitivní i negativní, pro sebe něco najdu, jsem fakt ráda – není to tak, že bych si říkala, že kritici jsou blbci. Taky na rozdíl od redaktora kritik sám sebe prezentuje. Redaktor si tvou knížku přečte a to, co ti k ní řekne nebo napíše, není zastíněné egem. Dělá to jen pro tebe, ne proto, aby se tím sám prezentoval. Ale role kritika taky není jednoduchá, vlastně se taky vydává všanc dalším hodnotitelům.

Mezi autory, které sleduješ, jsi jmenovala samé ženy, všimla sis toho?

Jirku Hájíčka mám taky moc ráda, ale víc čtu ženy, to je fakt. Možná to souvisí s tím, jak se svět mění – je mnohem měkčí. Muži mají problém uchopit svou roli, když už nemusí lovit, zato doma vaří. Možná že autorky se tohoto tématu víc dotýkají. A koneckonců, čím žijíš? Především vztahy. Je to tak, čekám hlavně na knihy spisovatelek.

To je ale otázka posledních let, nemyslíš? Čím to je?

Těžko říct. Možná, že muži se víc snaží napsat ten velký román, povzbuzeni kritikou. Ženy ať si píšou „to svoje“ o vztazích a my napíšeme to zásadní dílo. Nezdá se ti?

Hm, evidentní ambicióznost některých knih mě dost ruší. Tvoje kniha o zkušenosti s anorexií *Já jsem hlad je naopak hodně osobní. Jak jsi to snášela?*

To dodneška nemám vyjasněné. Navzdory tomu, že je *Hlad* dost autobiografický, jsem ho psala fakt jako příběh, tak trochu disociovaně od sebe. Ta knížka pomohla spoustě lidí, mnohým jsem mohla zprostředkovat terapii. Ono to ale taky vyšlo v době, kdy svět ještě nebyl přecpaný sociálními sítěmi. Vezmi si, jak proprali biatlonistku Koukalovou, která tvrdí, že má anorexii. Před deseti lety tyhle věci ještě nebyly, pořád to byla jen „nějaká knížka“. A rozhodně si vážím toho, že řada psycho-terapeutů mi řekla, že ještě nikdy nečetli knížku, která tu chorobu tak dobře popisuje.

Nakolik nás můžou sociální sítě ovlivňovat, třeba i co se týče psaní?

Z Facebooku jsem smazala všechno osobní, mám tam jen pracovní věci. Proč si děláš třeba hezké bydlení? Protože tě formuje, na co se díváš. Budeš duševně jiný člověk, když budeš na sídlišti na Jižním Městě koukat z paneláku a když ve Znojmě vidíš do nádherného parku. Na Facebooku na mě pořád vyskakovali Zemanové a Babiši a já si říkala – proboha, já přece nechci každý den vidět bývalého agenta StB nebo obličej člověka vykazujícího známky alkoholismu. Sociální sítě nemění jen naše psaní, ale mění náš celkově. A sama za sebe jsem se rozhodla, že se tím nechci nechat ovlivňovat a formovat. Bojím jsem se, že by mě to začalo osobnostně posouvat tam, kam nechci. Beru to i jako věc duševní hygieny. Navíc tam i normální, lucidní lidé leckdy píšou neuvěřitelné nesmysly. Zjevně v emocích píšou své rychlé názory a reakce a ty si říkáš – ne, ten člověk to nemůže myslet vážně! Nechtěla jsem si zkazit mínění o spoustě lidí, tak jsem to jednoho dne vypnula. Ani nevíš, jak se mi dobře žije...!

Děláš besedy, včetně „osvětových“. Pořád máš v sobě touhu pomáhat?

Nejsem úplně pomáhač člověk, i když jsem původně zdravotní sestra. Zrovna tohle vzniklo tak, že nějaká škola chtěla „něco o anorexii“. Tak jsem vymyslela takovou hru a od toho se odvinuly další be-

sedy, i k dětským knížkám. Setkávání s dětmi mě hodně baví, ale to cestování je přílišně vyčerpávající.

Tvoje besedy o anorexii jsou určeny pro věkovou skupinu 12–18 let. Jací jsou dnešní teenageři?

Báječní. Kupodivu se na tuhle besedu hodně chytli kluci. Holky se stydí, ale chtějí informace. A kluci jsou ti aktivní a drzí, vyptávají se, jsou strašně vnímaví a chápaví. Vždycky mě překvapí, jak jsou schopní ty věci pobrat a porozumět jim. Líbí se mi i jejich komunikativnost – píšou, i zpětně, svě-řují se...

Takže jsi ještě ke všemu psycholožka!

To ne, ale transportní stanice k psychologům, pokud je potřeba. Skoro na každé škole narazíš na anorektičku. Často tam vidíš holky samá ruka, samá noha, ale je zjevné, že je to pubertou. Anorektičky poznám už od pohledu – mají „sežranou“ svalovou hmotu, takže jsou takové zborčené. Dotýčná se na mě celou besedu mračí, protože rozkrývám její karty. Ale často se na mě obrazejí spolužáci nebo učitelky. Někdy je situace zoufalá, protože všichni vidí, že jde o anorexii, ale rodiče to popírají, protože to vnímají jako selhání.

Jde ale i o dispozice, ne?

Jistě. Například kamarádka má dceru v inkriminovaném věku. Řekne jí – nejez tolik, budeš tlustá, a holka se zasměje a jen mávne rukou. Nemá totiž další dispozice, u anorexie je to sklon k závislostem, posunutý práh bolesti, ale třeba i vysoké IQ. Do toho se přimíchají patologické vztahy v rodině, častá je záměna rolí – matka se chová jako dcera. Nicméně já fakt nejsem pomahačka. Dokonce jsem zastánce teorie, že přehnaný altruismus může být jen sofistickou formou egoismu.

Že člověk v pomáhající profesi uspokojuje svoje ego?

Ano. Ono se to dá i docela dobře odlišit. Znalá jsem paní, která se věnovala doprovázení těžce nemocných. Dokud byli v roli bezmocných, byla milující, pečující. Ale jakmile se uzdravili, nebyla ten vztah schopná udržovat.

Všechny tvoje knížky mají velmi silné téma. Je to pro tebe zásadní impuls k psaní?

Spíš si téma najde mě. Myslím obrazově – uvidím obraz, a v tu chvíli jsem schopná psát. To se mi stalo i u *Dědiny*. Viděla jsem Marunu, jak stojí v Jednotě a krájí gothaj, a už se to nabalovalo. Nápadů mám strašně moc, ale jen u některých zahlédnu obraz. Bez něj nemůžu psát.

Vidíš to jako film?

Přesně, jako film. V jednu chvíli jsem si uvědomila, že by se to asi docela dobře uplatnilo ve scénaristice. Letos jsme s kamarádem dělali scénář k filmu a oba jsme byli schopní říct, co vidíme viset támhle na tom hřebíku ve stáji. Je fajn, když se v tvorbě s někým takhle potkáš...

To je skoro zázrak, protože tvorba je dost individuální, skoro osamělá záležitost.

Ano, o to větší je štěstí, když to takhle jde. Ostatně tohle je můj první počín „s někým“.

Co je to za film a v jaké je fázi?

Je to příběh z dostihového prostředí, klasické outsiderské téma – kůň na smrt, jezdec na nic, neúspěšný trenér a pak všechno vyhraju. Klasika, ovšem zasazená

do českého prostředí. Scénář je hotový, teď jednáme s produkcemi.

Děláš i seriály?

Už několik let pracuju na *Děčku*, nikdy jsem ale nezapadla do vlaku seriálů, toho bych se bála. Teď se mi ozvali z televize z Brna, že by chtěli zfilmovat *Dědinu*, a chceme dělat *Každý má svou lajnu*. Příběhů pro teenagery moc není, a už vůbec ne ze sportovního prostředí.

Která tvá knížka měla největší ohlas?

Ony se od sebe tak liší, že to snad ani nejde srovnat. Když v roce 2006 vyšly *Proměněné sny*, byla úplně jiná doba, ještě všichni neseděli u internetu, ale i tak měla hodně ohlasů, taky proto, že ji věřící vnímali hodně kontroverzně. I na *Dědinu* mám hodně ohlasů a často jsou překvapivé. Velká část je pozitivní – je, takhle je to i u nás na dědině...! Potěšila mě čtenářka, která prý konečně pochopila, proč lidé na vesnici volí Zemana. Ale jiní čekají, že to bude taková ta krásná vesnice, bio, eko, odstěhujeme se do přírody a budeme tam mít zdravé děti... Ti jsou zklamaní, protože místo toho nacházejí třeba buranství, koukání si do talíře a řadu venkovských stereotypů, které stále přechívají. Čtenáři berou *Dědinu* na škále od velkého dramatu až po naprostou legraci. To je pro mě taky nepochopitelné.

Začala jsi psát, až když ti vážně onemocněl syn. Fakt jsi to do té doby nikdy nezkusila?

Jako děčko jsem psala básničky. Ve druhé třídě jsem paní učitelce předložila básničku ve stylu láska páška a občas jsem si pak něco psala. Než vznikly *Proměněné sny*, v nemocnici jsem zaznamenávala emoce z té doby. Měla jsem až nábožnou úctu k Hostu, poslouchala jsem na Vltavě, když básníci z Hosta recitovali ze svých básní, a jednou jsem do rubriky *Hostinec* poslala básně. Samozřejmě mě odmítli. Po letech jsme zkoumali, kdo to tenkrát byl – a byl to můj současný redaktor Martin Stöhr. Nicméně když jsem v *Reflexu* publikovala ukázkou *Proměněných snů*, byl to právě Martin, který se mi ozval a nabídl mi vydání knihy.

A hned jsi získala Literu za publicistiku.

No, ano. Ale já v té době byla zdravotní sestra. A teď si představ, že z operačního sálu padneš do intelektuálního prostředí. Ono to vypadá, že jsi spisovatelka, jenže vůbec neumíš řemeslo. Představ si povinnou četbu na zdrávce... Já nikdy nebyla žádná velká čtenářka, takže to, že jsem spisovatelka, byla velká iluze. Uměla jsem píchnout injekci, ale psát...? Neměla jsem ani základní rozhled. Proto jsem pak taky šla dálkově studovat filosofii. Třeba moje vzdělání z historie skočilo u osvícenství! Psát jsem začala, až když jsem byla s Vítkem v Motole na dětské onkologii.

V kolika letech Vítek onemocněl?

Byly mu tři. A teď je mu osmnáct. Medicína je úžasná, v tomhle ohledu se máme neskutečně dobře. S Vítkem jsem po léčbě zůstala doma, to je nutnost – i v nemocnici jsou děti závislé na péči rodičů. Mezitím jsem dostala Literu a začala jsem si trochu vydělávat copywritingem pro Lékaře online. Doteď pro ně občas něco napíšu.

Odborné články?

Mám tu výhodu, že dokážu medicínský problém převyprávět v normálním jazyce, což oceňují třeba plastičtí chirurgové. O zvětšení prsou jsem psala asi tisícpětskrát! A do toho jsem začala studovat, což bylo dost náročné, protože na vysoké škole

navazuješ na znalosti z gymnázia, které jsem musela dohánět.

Dostudovala jsi, když jsi měla dvě malé děti?

Taky jsem nebyla žádná excelentní studentka. Z bakalářek mě napoprvé vyhodili.

To jsi musela mít hodně pevnou vůli. Co tě motivovalo? Ta litera?

Spíš strach, že budu mezi lidmi a nebudu se orientovat v tom, o čem jde řeč. Když určité věci nenačteš na gymplu, už to nikdy nedoženeš. Pořád se cítím jako nedovzdělanec.

Jak se s tímto cítila v intelektuálním, respektive intelektuálském prostředí?

Poprve v životě jsem se dostala mezi lidi, se kterými si mám co říct. Žila jsem na Vysočině, poměrně izolovaně, a byla jsem frustrovaná. Hovory s maminkami o pracím prášku, co uvařit a koupit... To máš pořád pocit, že ti něco chybí, a nevíš, jestli to vůbec existuje, protože ses s tím nikdy nesetkala. Najednou jsem poznala lidi, u kterých mě zajímalo, co si myslí a co říkají. Ale samozřejmě jsem si na ten svět strašně nevěřila.

A pomohlo ti studium? Věříš si víc?

Spíš než studium mi pomohla dlouhodobá životní zkušenost. Už nemám strach, že něco napíšu špatně, a taky beru s klidem, že něco opravdu i špatně napíšu. To se stává každému. Ale že bych se cítila na výši nebo že „tam“ patřím, to ne. Vždycky se ptám, která je skupina lidí, ke kterým patřím – vnitřně.

Potřebuje člověk vůbec „někam patřit“? Nejsou spisovatelé jeden individualista vedle druhého?

To jsou. Ale je příjemné někam patřit. Mluvím z pozice člověka, který vede osamělý život, i když to vůbec nemyslím negativně. Sedm let žiju jenom se syny, kteří už jsou dospělí. Dominik je na vysoké, Víťa se mnou ještě bydlí. Ale to jsou děti, ne rovnocenný vztah. Nehodlám přehazovat role. Pracuju doma, v osamělosti, a tím pádem možná prožívám zvýšenou potřebu někam patřit. Mrzí mě, že mezi autory panuje tak silný individualismus. Na tohle dost narazila Asociace spisovatelů, ne?

Nevím – jsem moc velká individualistka na to, abych se zapojila.

Ráda bych se se spisovateli víc družila, bavilo by mě to. Ale mám pocit, že mezi nimi vládne žárlivost a rivalita. Přitom přeče i kdybych si s deseti autory vybrala stejné téma, každý ho uchopíme jinak.

Byla litera ten impuls, díky kterému sis řekla, že psaní je „to pravé“? To, v čem ses našla?

Tím bylo spíš vydání první knihy. Liteře už přeče jen předcházelo seznámení se s lidmi z úplně jiného okruhu. Ochota Hosta vydat mou knihu byla takovým otevřením dveří do světa, ve kterém jsem se cítila šťastná. Ale nikdy jsem nezanevřela ani na zdravotnictví. Dokonce se mi o tom někdy zdávají i sny. Třeba že jsem na operačním sále...

Takže ti tvoje původní profese chybí?

Chybí mi odborná práce. Ale asi už ani nejsem ve stavu být zaměstnanec. Už jsem zvyklá žít si po svém. Vítkův zdravotní stav dlouhé roky vyžadoval být kdykoli připravená... a na operačním sále nemůžeš hodit roušku na střeva a říct – už musím za děčkama. Navíc jsem pracovala v malé nemocnici, kde byl člověk těžko zastupitelný.

Přes to, čím všim sis prošla, působíš velmi vyrovnaně a pozitivně...

Já se opravdu cítím být šťastným člověkem. Možná právě proto, čím jsem si prošla. Nezanevřela jsem na život. Naopak si ho mnohem víc vychutnávám. Ale mé „štěstí“ má i jednu naprosto banální příčinu. Před lety mi zjistili intoleranci lepku. Celý život jsem měla splíny, ne vyloženě deprese, ale rozhodně jsem nepatřila k optimistům. Jedním z vedlejších efektů bezlepkové diety bylo i to, že se mi úplně změnilo ladění osobnosti, netrpím na nějaké smutky nebo splíny. Mluvila jsem o tom s doktorem a on říkal, že takhle se to dokonce pozná u dětí – že mají pořád splíny a ty nevíš z čeho. Mně se úplně rozzářil svět. Po prvních týdnech bezlepkové diety jsem měla pocit, že najednou vyšlo slunce. A za těch šest sedm let to nepřestalo.

Co tě přimělo začít tyhle věci řešit?

Zdravotní potíže, které mě přiváděly k zoufalství. Otěkal mi obličej a pořád mi teklo z nosu, kýchala jsem až do vyčerpání. Všichni jsme si mysleli, že je to alergie, trvalo to roky. Přišla na to až moje kamarádka imunoložka.

To musela být úleva! Je úleva i moment, kdy dopíšeš knížku a máš „hottovo“?

Perou se ve mně dvě složky: strašně mě baví vlastní tvorba, ale stejnou měrou cítím netrpělivost, aby už to bylo hotové. Současné když mám rukopis odevzdaný, jsem frustrovaná z toho, že už nepíšu.

Nepíšeš z přetlaku, jako mnozí básníci?

Nejsem schopná přesně pojmenovat tu pohnutku, která bezprostředně vede k tomu, že začnu psát. Určitě se to nějakou dobu koncentruje a pak člověk prostě začne. Na poezii mě fascinuje, že je to obraz, a když ho básník dobře napíše, tak do něj jako čtenář vstoupíš a jsi tam. Pro tohle mám poezii vlastně radši než prózu. V próze taky stvoříš obraz – příběhem –, ale už v něm musíš chodit. Básníkům tiše závidím. I to, jak drží při sobě.

To můžu jako básnička potvrdit. Myslíš, že to souvisí s žánrem?

Myslím, že souvisí. V básni fakt stvoříš kompletní svět, ve kterém může čtenář pobývat. Předpokládám, že básníci tuhle schopnost mají i v roli čtenáře. Když jsou spolu dva básníci, dokážou spolu ten svět opravdu sdílet. Kdežto prozaici, to jsou chodci, průvodci příběhem. Obraz je statický, kdežto próza je chůze, běh, musíš čtenáře provést od jednoho bodu k druhému. Už to není to klidné spolubytí. A pak tu jsou ryze praktické věci – v próze jde i o prodeje, o konkurenci, a to mi přijde absurdní. Jasně, každý autor chce prodávat, nebudeme si povídat, že ne. Jenže taky chceš nějakou kvalitu. Je to věčné hledání rovnováhy. Letos jsem si udělala experiment – řekla jsem si, že si přečtu bestsellery, o kterých se diskutuje, typu *Dívky ve vlaku* nebo *Bábovky*.

Jak to dopadlo?

Pár jsem jich přečetla, ale pro mě to bylo naprosto ploché. Ty knihy mají obrovskou prodejnost, ale sama sebe se ptám – jaké lidi tohle uspokojí? Ty přeče chceš čtenáře, který čte kvalitně. Chceš, aby v něm kniha něco zanechala, aby se k ní vracel. Nedokázala bych se cítit královnou literatury jenom proto, že mám vysoké prodeje, stejně jako bych se tak necítila proto, že mám literární cenu. Obojí má hodnotu, ale jde ještě o něco jiného.

Jací lidé by sis přála, aby tě četli?

S překvapením jsem zjistila, že jsou i čtenáři, kteří čtou třeba deset dvacet knih týdně. Ale v jaké kvalitě? Vědí za dva tři dny, za měsíc, za rok, co ve které knize bylo? Chtěla bych, aby čtenáře má kniha bavila, aby se mu dobře četla, ale současně aby vnímal přidanou hodnotu. Aby v něm má kniha něco zanechala, myšlenku, která v něm už zůstane, nebo aby mu otevřela problém, o kterém bude přemýšlet. Ale jasně, musím se sama sebe ptát, jestli umím takovou knihu napsat. Nemám ráda postoj – napsala jsem tohle, a komu se to nelíbí, ten je špatný čtenář, povrchní nebo hloupý.

Jak se cítíš, když píšeš?

Mentálně nabuzená. Silně prožívám emoce postav. Mám rozepsaný příběh, který zatím nejsem schopná dopsat. Jmenuje se *Vrány*. Vrány sedí na stromě a dívají se na život rodiny, která je navenek bezproblémová. Ale fungují v ní určité mechanismy, zdánlivě nepatrné... Píšu to z pohledu dvánáctileté holky, která neví, co se jí děje. Byla jsem z toho tak emočně vyždímaná, že jsem musela přestat. Jinak si ovšem emoce postav ráda vychutnávám, třeba řezníka v *Dědině* jsem si vyloženě užila. Ale psát o traumatizované holčičce, to se nedá dělat každý den.

Může ony otázky vyvolat samotné téma, nebo spíš sugestivnost podání?

Musí tam být všechno: silné téma, přesvědčivé podání a ještě X-faktor, který tam autor dodává a který pramení z jeho osobnosti. Buď ho v sobě máš a dáš ho tam a funguje to, nebo ho nedodáš – buď se ti to nepovede, anebo ho nemáš. Nedávno jsem do nakladatelství poslala kus textu, ale Martin mi napsal – hele, tohle ne. Má to všechny ingredience, které má próza mít, ale nejde to. Nedovedu říct, co tam chybí, ale prostě ne.

Souhlasila jsi?

Na jedné straně mě to mrzelo, ale on přesně identifikoval můj pocit. Zkusila jsem si totiž psát trochu jinak. Kdosi mi vysvětloval, že v herectví jsi buď loutka, úplně se zbavíš sama sebe a jsi vedená rolí, anebo se naopak úplně vžiješ do té postavy, až se jí téměř staneš. Já píšu stylem, že se stanu postavou, a tenhle text jsem psala „jako loutka“. Tušila jsem, že to nebude fungovat, a Martin to hned odhalil.

Dáš na něj hodně?

Nejvíc. Jeho názor je pro mě nejdůležitější. Objevil mě a velmi si pracovně sedneme. Autor a redaktor se musí potkat – tak jako scénárista s dramaturgem nebo s režisérem. Já měla štěstí. Martin je pro mě taková autorita, že si nedovolím ho nerespektovat.

Protože cítíš, že ti pomáhá?

Protože se dovede naladit na to dílo, nejde proti mému způsobu práce. Přesně vycítí, co to chce a potřebuje.

Co dělá dobrého editora dobrým editorem?

Hodně věcí. Schopnost respektovat text... To, že dokáže vstoupit do tvého světa a vidět v něm totéž co ty a pak v něm dělat opravy. Je to těžká práce – a na řadě knih je poznat, že se redaktor mívá s autorem. U Martina se mi to snad nikdy nestalo. Nepřistupuju mu na každou poznámku, ale když něco vyznačí, je to pro mě místo, nad kterým se mám ještě zamyslet. Když jsem napsala první část *Dědiny*, což byla prodáváčka Maruna...

Počkej, ale ta přeče není na začátku...

My to přeházeli. Ty příběhy ilustrují neřešti – zlobu, smilstvo, závist a lakomství,

a zároveň roční období: dítě je jaro, řezník jsou střední roky, a tedy léto, Maruna už je podzim života, babka s dědkem jsou zima.

Měla jsi od začátku takto velkolepý plán? Takovou nadstavbu?

Vylezlo mi to tak po prvním příběhu, to byla právě Maruna. Řekla jsem si, že napíšu o závistu, protože je považována za kořen všech zlých vlastností. S Martinem jsme se pak bavili o tom, že by stálo za to přidat další neřešti. Současně jsem tam dala věkový klíč, protože na venkově je cyklus ročních období zásadní.

Všimla si toho kritika?

Nikdo, aspoň co vím. Někteří píší, že odhaluju nešvary na dědině, ale už nevidí tu souvislost. Pojmenujou, že Láďa neudrží penis na uzdě a Maruna řeší závist, ale nedají si dohromady, že jsou to základní neřešti podle klasických definic.

Tyhle „základy“ často vylezou na povrch, když se člověk baví o knížkách s dětmi. S tím máš bohatou zkušenost. Pořád často jezdiš na besedy s dětmi?

Po besedách jsem sjela celou republiku, ročně jsem po malých skupinkách potkala i 6000 dětí, a to už se ti vytvoří určitý obraz. Děti především reflektují něco úplně jiného, než ty si myslíš, že je zajímá, a v knížce je třeba bavit něco zcela odlišného, než jsi jako autor očekávala. Ale je tu i další věc, která mě zaráží. Na besedách v knihovnách se po každé ptám, co děti čtou. A vždycky vyplyne, že o knihy, co dostávají nejružnější ocenění, děti velmi často vůbec nemají zájem. Chápu, že je musíš ke kvalitnější literatuře kultivovat, ale možná by to chtělo víc hledat střední cestu. A to nejde bez dětí. Mimo choden, nejsem přesvědčená, že děti jsou dnes „horší“ a méně se zajímají. To vůbec ne. Jsou hladové po komunikaci, touží si povídat. A čtou! Jsem překvapená, jak moc. A dá se o tom s nimi povídat, což mě moc baví. Děti si chytneš a už jsi v jejich světě.

Nebojíš se někdy, třeba před pubertáky?

Pubertáci jsou úplně nejlepší. Ve škole mi vždycky říkají – víte, máme tady jednoho kluka, co vyrušuje... Ten bývá na besedách hvězda. Samozřejmě, nemám je ve třídě šest hodin denně. Ale jakmile se s nimi začneš otevřeně bavit a oni vycítí, že o ně máš opravdový zájem, získáš si je. Potřebují komunikovat, to jim hodně chybí. A pořád mají krásné světy a fantazie.

Bez toho by svět nemohl dál existovat, ne?

Nemohl. Jsou úžasní! Někdy mám pocit, že je ničí školství, systém, kterým se u nás učí. A někdy jsem nešťastná z toho, co zažívám s učitelkami. Strčí tě do třídy k prvňáčkům, odejdou a řeknou ti – až budete odcházet, zavřete za sebou dveře. Ale někdy jsou to krásné zážitky. Jednou jsem měla třídu, kde bylo jen asi patnáct prvňáčků. Seděli jsme na koberci na školní půdě a oni se celou besedu ke mně přibližovali a nakonec mi seděli na klíně. To bylo úplně skvělé!

Chystáš další knížku pro děti?

Dala jsem do redakce *Julii* dvojku, protože jednička končí tím, že Julie, která má maminku alkoholičku, odejde k tatínkovi a jeho partnerka čeká miminko. A děti mi pak psaly, co se jim narodilo za mimino a jestli se Julie ještě někdy setká s maminkou. A tak jsem napsala druhý díl. Chtěla jsem těm dětem odpovědět. Ale vůbec nevím, jestli se pustíme do vydání. Rukopisy často potřebují odležet. Mít svůj čas.

Ptala se Simona Martínková-Racková